

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS, LJUBLJANA

LETO XXX — ŠTEVILKA 3 — NOVEMBER 1989

1167466

Ozdov ne bo več: spreminjajo se v podjetja

Tudi Saturnus se bo, vendar je zdaj že jasno, da bomo v novo leto stopili še s starim nazivom. Na 2. strani pa sta v še precej grobih obrisih predstavljeni dve varianti, ki ju pretehtava vodstvo DO.

Sindikati postajajo neodvisni branilci delavcev

Tako vsaj zatrjujejo v predlogu novega programa, ki ga na kratko predstavljamo na 6. strani.

Direktorji dobivajo več besede

To je ena od novosti v novem zveznem zakonu o delovnih razmerjih, ki je predstavljen na 6. in 7. strani.

Ponudbo moramo posodobiti

K poslabšanju poslovanja Avtoopreme je sicer precej prispevala inflacija (piše na 3. strani), vendar pa je tudi skrajni čas, da se začne bolj boriti za domači trg, pravi komercialni direktor v pogovoru na 4. strani.

Žarometi svetijo vse močnejše

Na 5. strani si preberite, kakšne novosti je predstavila Hella, vodilna proizvajalka svetlobne opreme, na avtosejmu v Frankfurtu.

*Bralcem
čestitamo
ob Dnevu republike*

Sejna soba v novi stavbi na Letališki: bodo v njej sejali predstavniki treh podjetij ali enega samega?

PREDSTAVITEV DVEH VARIANT

Bomo enovito ali sestavljeno podjetje?

Na sestanku sindikata je obe varianti obrazložil Stane Peterca, pri tem pa se je v celoti opiral na gradivo, ki ga je delovna skupina predložila kolegiju v začetku oktobra. Delovna skupina je obe možnosti, ustanovitve enovitega podjetja v družbeni lastnini ali pa sestavljenega podjetja (predlog za tako obliko organiziranja je prišel iz Avtoopreme), predstavila z vidika delitve posameznih poslovnih funkcij, ekonomskih temeljev organiziranosti, vodenja, pristojnosti in odgovornosti, ter samoupravne organiziranosti.

DELITEV POSLOVNIH FUNKCIJ

Obe varianti težita k ohranitvi in celo doslednejši izpeljavi organizacijske razčlenitve Saturnusa po proizvodnih programih. Če bi se odločili za sestavljeno podjetje, bi se vsak proizvodni program, embalaža, avtooprema in orodjarina s strojogradnjo, organiziral kot samostojno podjetje, ki bi združevalo tudi velik del poslovnih funkcij (t.i. operativne funkcije), ki jih zdaj opravljajo skupne službe: nabavno, prodajno, finančno-računovodsko, planiranje, kadrovske, pravno, splošno, delno informacijsko in vzdrževalno. Na ravni sestavljenega podjetja, ki bi ga kot samostojni pravni subjekt ustanovila vsa tri podjetja, pa bi se opravljale funkcije »strateškega pomena«, kot so: razvoj in marketing novih programov, zunanjetrgovinsko poslovanje, ustanavljanje predstavništev, politiko kakovosti, finančno svetovanje, razvoj kadrov, sistem organizacije in razvoj aplikacij informacijskih programov, počitniška dejavnost in družbena prehrana.

Če pa bi se odločili za enovito družbeno podjetje, bi bil vsak proizvodni program organiziran kot zaključena ekonomska enota, ki pa ne bi mogla nastopati kot samostojna pravna oseba. Posamezne proizvodne enote bi prav tako kot v sestavljenem podjetju vsaka zase opravljale vse operativne poslovne funkcije, vključno s tistimi, ki so zdaj v sklopu skupnih služb, strateške funkcije pa bi se opravljale na ravni celotnega podjetja.

EKONOMSKI TEMELJI ORGANIZIRANOSTI

Za ustanovitev sestavljenega podjetja bi vsa tri podjetja združila sredstva v enaki višini, vsa ostala sredstva pa bi ostala last vsakega posameznega podjetja. Upravljanje sestavljenega podjetja ne bi temeljilo na kapitalski osnovi (po vloženi deleži - odkupljenih delnicah sestavljenega podjetja), temveč na načelu enakopravnosti vseh združenih podjetij. Sestavljeno podjetje bi pridobivalo dohodke delno na »proračunskem« principu, delno pa po načelih tržne ekonomije. Posamezna združena podjetja bi medsebojno poslovala zgolj po tržno - podjetniških načelih.

Enovito podjetje v družbeni lastnini pa bi se ustanovilo z vsemi sredstvi sedanjih temeljnih organizacij (in delovne skupnosti). Rezultati poslovanja bi se navzven prikazovali le na ravni podjetja, za prikaz in urejanje notranjih odnosov v podjetju pa bi se ugotavljali tudi poslovni rezultati posameznih programov. Vsi trije programi bi ustvarjali dohodke po načelu tržne ekonomije, tudi orodjarna - tako v odnosu do drugih dveh programov kot v poslovanju s tretjimi osebami.

NEKOČ BOMO PODJETJE

O organizaciji naj ne odločajo čustva

Delovna skupina je že v prvih dneh oktobra, skoraj točno v zastavljenem roku, pripravila dve varianti osnutka reorganizacije, za enovito in za sestavljeno družbeno podjetje. Odločitev za eno od obeh je stvar strokovnega kolegija z glavnim direktorjem na čelu. Dober mesec razprav je pripeljal do sklepa, da je treba poiskati pomoč zunanjih svetovalcev za področje ekonomskih odnosov, organizacije in pravne ureditve.

To je povedal glavni direktor Jožko Čuk 10. novembra na seji predsedstva konference sindikata. Kar smo slišali na tej seji, v krogu približno desetih ljudi, je bila prva uradna informacija o pripravi reorganizacije Saturnusa v podjetje - zahteval pa jo je sam sindikat.

Jožko Čuk je povedal, da se je v razpravah na kolegiju pojavila vrsta vprašanj strokovne narave, na katere v Saturnusu ne znamo najti odgovora. Zunanji strokovnjaki naj nam sicer ne bi krojili organizacije, pač pa bi nam strokovno in nepristransko svetovali. Saturnužani se namreč opredeljujejo za eno ali drugo varianto predvsem na čustveni osnovi. Vsi v bistvu hočejo doseči isto - učinkovito gospodarjenje, le da se ne strinjajo, kateri način je pravi.

Moti ga, je še dodal glavni direktor, da se preveč govori o preseganju tistega, kar v Saturnusu ni dobro, zelo malo pa o dobrih straneh delovne organizacije. Saturnus je do pred dvema letoma posloval tako uspešno, da za spremembe niti ni bilo realnih potreb. Šele v zadnjem

KAJ ČAKA ZAMUDNIKE?

Zakon o podjetjih ne predvideva nobenih sankcij za tiste DO, ki se ne bodo preobrazile v podjetja do konca tega leta, je rekel vodja splošne službe Stane Peterca. Zanje da bo še naprej veljal Zakon o združenem delu, torej tudi določene pristojnosti družbenopolitičnih skupnosti do njih, vključno z možnostjo uvedbe ukrepa družbenega varstva. Rok za res vsebinsko preobrazbo je prekratek, za to bi potrebovali vsaj še eno leto.

Času se čuti transformacija iz tržišča proizvajalca v tržišče kupca, kar narekuje spremembe. Celotno zdaj pa je vprašanje, ali smo res v tako težkem položaju. Saturnus ima okrog 50 % lastnih sredstev, medtem ko jih imajo marsikateri drugi proizvajalci iz iste panoge le 2 do 3%. (vc)

VODENJE, PRISTOJNOSTI IN ODGOVORNOSTI

Obe varianti bi pomenili spremembo sedanje delitve poslovnih funkcij in spremenjen odnos med njihovimi nosilci.

Če bi se odločili za sestavljeno obliko, bi delovni proces in poslovanje vsakega podjetja, tako posameznih združenih kot sestavljenega, samostojno vodil direktor

kot individualni poslovodni organ, ki ga imenuje delavski svet podjetja. Sklepi, ki jih sprejme poslovodni organ sestavljenega podjetja in ki se nanašajo na posle, ki jih le-ta opravlja za združena podjetja, so obvezni za poslovodne organe združenih podjetij.

V enovitem družbenem podjetju pa bi delovni proces in poslovanje vodil kolegijski poslovodni organ, katerega člani bi bili posebej zadolženi za vodenje posameznih programov in funkcij, organiziranih na ravni podjetja.

SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST

V sestavljeni obliki bi imelo vsako podjetje svoj delavski svet kot organ upravljanja. Združena podjetja bi skupaj z delavci sestavljenega podjetja oblikovala še organ upravljanja sestavljenega podjetja na način, ki bi zagotavljal enakopravnost vseh pri odločanju. Sklepi, ki bi jih sprejemal ta organ upravljanja v zvezi s posli, ki bi jih sestavljeno podjetje opravljalo za združena podjetja, bi bili obvezni za organe upravljanja in poslovodne organe posameznih združenih podjetij.

Organ upravljanja enovitega družbenega podjetja bi bil delavski svet, v katerem bi bili delegati vseh proizvodnih programov in skupnih poslovnih funkcij. Posamezni programi pa bi oblikovali samoupravne organe, ki bi odločali o nekaterih notranjih odnosih, zlasti s področja delovnih razmerij, delitve OD, socialne politike in družbenega standarda.

Inflacija žre naš denar

Običajni seji gospodarskega odbora DO ob koncu meseca se je konec oktobra pridružil še delavski svet. Obračun po osmih mesecih je namreč pokazal poslabšanje poslovnih rezultatov Avtoopreme ter Orodjarne in vzdrževanja, kar narekuje takojšnje ukrepanje. Poleg zmanjšanja proizvodnje na vseh področjih, ki ga beležimo že skozi vse letošnje leto, nam dela preglavice predvsem hitra rast inflacije, zaradi katere se pogoji gospodarjenja tako hitro spreminjajo, da jim že ne uspevamo sproti slediti, kot je priznal vodja gospodarskega sektorja Anton Klepec.

To seveda velja za vse tozde, vendar se je v tem vrtincu tokrat še najbolj odrezala tozda Embalaža, ki ta čas edini ustvarja dobiček - kljub letošnji slabi letini in ustrezno zmanjšanem povpraševanju. Precenjen tečaj dinarja, ki je tm v peti izvoznikom, je šel tozdu Embalaža na roko, saj je bil s tem material, ki ga uvaža, cenejši. Ugodna za tozde je bila tudi možnost internega zadolževanja brez plačila realnih ob-

Naročila za december pokrivajo (konc oktobra) le 60 % proizvodnih zmogljivosti Avtoopreme za domače tržišče. Saturnus namreč že izvaja ukrepe proti svojim dolžnikom in je zaradi neplačanih računov že oktobra ustavil dobave dvanajstim od osemnajstih trgovskih organizacij, ki prodajajo našo svetlobno opremo.

resti, ki je veljala do konca septembra. Poleg tega pa so v komerciali »vodili ofenzivno prodajno politiko«, kot se reče dejstvu, da so letos močno poviševali cene, celo precej nad splošno ravno cen v republik in v Jugoslaviji. Prihranili so tudi pri nabavi, ker so namesto domače kupovali cenejšo uvoženo pločevino.

Po drugi strani pa je inflacija, zlasti dejstvo, da je ne spremljajo ustrezni revalorizacijski faktorji, Embalaži

Avtooprema izvaža dvakrat toliko kot uvaža. Zaradi nerealnega tečaja dinarja, ki je bil precenjen tudi do 20 %, je tozde izgubil v prvih osmih mesecih letošnjega leta za približno 700.000 mark denarja.

tudi škodovala. Največ izgubljajo zaradi kupcev, ki zamujajo s plačili. Terjatve se revalorizirajo na osnovi inflacijske stopnje v preteklem mesecu, medtem ko je treba lastna poslovna sredstva revalorizirati glede na stopnjo inflacije v tekočem mesecu. Razlika nam je ob dejstvu, da je inflacijska stopnja vsak mesec večja, v škodo.

Najkrajšo je v zadnjih mesecih potegnili Avtooprema, običajno naš najuspešnejši tozde. Poleg tega, da se je letos občutno zmanjšal obseg prodaje, zlasti na domačem trgu, jih je vsestransko prizadela še inflacija oziroma vse tisto, kar jo (ne) spre-

Embalaža že nekaj časa razen pokrovkov ne proizvaja več izdelkov za široko potrošnjo. Trgovina je namreč zahtevala visoke marže in dolge plačilne roke. Preostala bi kvečjemu možnost neposredne prodaje, je pojasnil komercialni direktor, ob tem pa opozoril, da je prodaja za široko potrošnjo zajemala le 2 do 3 odstotke celotne prodaje tozda Embalaža.

Meseca oktobra so bili življenjski stroški seveda že precej višji. Povprečna tričlanska družina je po oceni republiških sindikatov potrošila dobrih 40 milijonov din, štiričlanska pa skoraj 50 milijonov din. Od tega sta obe porabili približno 30 % samo za hrano, še 13 oz. 15 % pa za oblačila. Za tričlansko družino so izračunali minimalne življenjske stroške nekaj nad 25 milijonov din, za štiričlansko pa nekaj nad 30 milijonov din. Sindikati pa izračunavajo tudi še skrajnejšo mejo preživetja, skraćeno zgolj na stroške, ki jih je nujno plačati vsak mesec. Taki stroški so oktobra za tričlansko družino znašali blizu 17 milijonov din, za štiričlansko pa nekaj nad 20 milijonov din - od tega skoraj 60 % samo za hrano.

Na podlagi teh ocen so sindikati izračunali novo (priporočeno) vrednost najnižjega osebnega dohodka, 13.100.000 din.

Kupci, ki nepravčasno poravnavaajo račune, so že v večini. Vrednost zapadlih terjatev znaša v Embalaži v povprečju 40 %, v Avtoopremi pa celo 60 % fakturirane realizacije.

mlja, zaradi katerega ta čas ni odlika biti aktiven izvoznik. Avtooprema izvozi dvakrat toliko, kot uvozi, kar v teh pogojih pomeni, da predrago kupuje in prepoceni prodaja. Tudi terjatve, katerih vrednost zaradi že omenjenega zamika revalorizacijskega indeksa upada, so vir izgube, saj dosegajo približno 60 % fakturirane realizacije tega tozda.

Nekaj pa smo k inflacijskemu kopnenju denarja dodali tudi sami. Od maja dalje je bil trgovini podaljšan rok za neobrestovano plačilo blaga od 25 na 50 dni. Celozbistveno krajšim rokom plačila, ki velja za avtomobilsko industrijo, pri tako visoki inflaciji izgubljamo.

Tokrat bo delavcem tozda Embalaža prvič izplačana nekoliko višja kolektivna stimulacija zaradi boljšega poslovanja. Točka za OD pa se je povišala za 43 %. To je največje povišanje, ki nam ga omogoča septembra sprejeti zvezni zakon, po katerem mora rast OD zaostajati za 10 % za mesečno rastjo življenjskih stroškov. Večja rast je dovoljena le na podlagi dobrih poslovnih rezultatov.

Tudi poslovanje tozda Orodjarne in vzdrževanje se ni prilagodilo hiperinflaciji, zato so bile končne cene njihovih orodij daleč od realne vrednosti. Vrednost plačil se je zmanjševala tudi zato, ker je porastel delež predračunov, ki se plačujejo z enomesečnim zamikom.

Ukrepe za izboljšanje poslovanja je sprejel kolegij DO sredi oktobra. Z njimi naj bi se prilagodili pogojem hiperinflacije, predvsem s sprotnim prilagajanjem cen, s skrajševanjem plačilnih rokov za naše kupce in z učinkovitejšo izterjavo. S tem je, na kratko rečeno, zajeta skoraj vsa vsebina ukrepov - razen splošne

Precej pod planom

Embalaža je do konca oktobra proizvedla 19 % manj kot v prvih 10 mesecih lanskega leta. Najbolj se je zmanjšala proizvodnja pokrovov, pa tudi vazelin in oglate embalaže, ki pa imajo v skupni količini precej manjši delež. Oktobrska mesečna proizvodnja je bila daleč pod načrtovano z letnim planom, a še dlje nad izkazanimi prodajnimi potrebami za ta mesec. Novembra imajo veliko dela s pokrovi za izvoz v Romunijo in če bodo zastavljeni plan uresničili, bo proizvodnja po 11 mesecih manj zaostajala za lansko.

V Avtoopremi je bil oktobrski obseg proizvodnje še manjši od letošnjega povprečja. Za lanskim oktobrskim je zaostajal kar za 20 odstotkov, skupna proizvodnja po 10 mesecih pa je za dobrih 10 % manjša od lanske v istem obdobju. Upad je bil sicer predviden, tako da je zaostajanje za planom proizvodnje še vedno minimalno.

Še najmanj je upadla proizvodnja za izvoz - skupno za 4 %. Izrazit je le padec neposrednega konvertibilnega izvoza, za dobrih 15 %. Beležijo pa izredno nizko proizvodnjo za domači trg - po 10 mesecih je kar za 16,5 % manjša od lanske. Obseg proizvodnje za industrijo so sicer povečali, vendar se je občutno zmanjšala proizvodnja za rezervne dele. (vc)

zahteve, da naj v vseh tozdih poiščejo možnosti za povečanje proizvodnje, katere obseg je zaradi manjšega povpraševanja letos občutno pod lanskim. Prav to zahtevo, ki je med ukrepi finančne narave ostala skromno v ozadju, pa je že v uvodnih besedah glavni direktor izpostavil kot bistveno v prihodnosti. Naš proizvodni program je namreč zastarel in le z razvojem novih izdelkov lahko računamo na večjo prodajo.

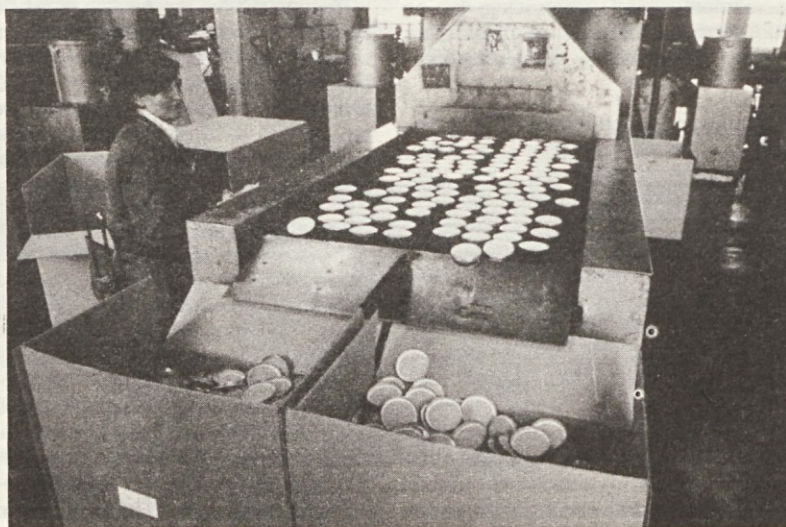
Vita Cajnk

NAŠI OSEBNI DOHODKI

Koliko rabimo za preživetje?

V Saturnusu je bil ta mesec najnižji dohodek za poln delovni čas 12.773.000 din, povprečna višina OD pa je bila 22.591.950 din. Od teh zneskov pa je treba odšteti 3,8 %, kolikor smo dali za solidarnostno pomoč.

Za november je bil v naši republici zajamčen osebni dohodek najmanj 6.500.000 din za poln delovni čas. Republiški sindikati pa so na osnovi življenjskih stroškov v septembru izračunali, da bi moral delavec prejeti najmanj 8.600.000 din.

Ponudba za prejšnje desetletje

Poslovni proces se začne in konča pri prodaji. Zato sem za pogovor tokrat izbrala komercialnega direktorja Andreja Lazarja. Beseda je tekla največ o Avtoopremi, ki v letošnjem letu posluje znatno slabše, kot smo bili vajeni doslej.

Zakaj se je prav v letošnjem letu tako zmanjšala prodaja svetlobne opreme? Še posebej izrazito je padla prodaja za rezervne dele, čeprav Jugoslovani ne vozimo prav novih avtomobilov.

Letos se je prodaja in proizvodnja zmanjšala za 10 % in še pada, tako da bo ob koncu leta za kakšnih 15 % manjša od lanske. Izvoz ne bo bistveno manjši, zaostajamo pa na domačem trgu. Celotna avtomobilska industrija, kot TAM, FAP, IMT, Tomos idr., je v težavah, vsi so praktično prepolovili svojo proizvodnjo. Ko bodo oni našli program, ki bo zanimiv tudi za tujino, in bodo s tem

povečali svojo proizvodnjo, jim bomo lahko več prodali tudi mi.

Da je prodaja padla tudi v trgovini, je na prvi pogled pravzaprav presenetljivo, kajti prodaja osebnih avtomobilov je bila letos zelo velika. Vendar ljudje kupujejo rezervne dele za nekaj let stare avtomobile. Mnogi naši izdelki pa so še starejši. Povprečna starost proizvodnega programa Avtoopreme je bila letošnjega 1. januarja 10 let. Letos sta bila osvojenjena le dva nova izdelka, žarometa za Fiat Uno in Pando, ki pa ju bomo proizvajali predvsem za izvoz. Naš največji problem je, da struktura Saturnusove ponudbe ne ustreza strukturi avtomobilov na jugoslovanskem trgu - ne delamo, na primer, niti svetilke za Jugo.

Kakšna pa so prizadevanja prodajne službe za posodobitev naše ponudbe?

Tako kot v preteklih letih tudi še sedaj povezava med prodajo in razvojem ni dovolj tesna. Za premajhno aktivnost na tem področju je precej kriv tudi Temeljni samoupravni sporazum. Na podlagi tega smo vsa leta kontaktirali z majhnim številom trgovcev, s katerimi smo se pogovarjali predvsem o prodajnih pogojih, ne pa o tem, kaj potrebuje trg.

tudi pomembnih naložb v drugih TOZD in delovni skupnosti. Sestava naložb je v primerjavi z gospodarstvom in v podskupini dejavnosti ugodnejša, če jo ocenjujemo z vidika fleksibilnosti naloženih sredstev. Temeljna organizacija ima namreč sedaj idealne možnosti, da si postavi brez hudih premoženjskih pretresov nove proizvodne in poslovne cilje z novimi zahtevami glede delovnih in drugih stalnih sredstev.

Pri virih sredstev ugotavljamo, da je temeljna organizacija bogata z lastnim kapitalom, saj ima več kot polovico trajnih virov in sorazmerno malo dolgoročnih tujih virov. Med posojili prevladujejo kratkoročna posojila, ki pa seveda ne morejo biti kvaliteten vir. Temeljna organizacija ima zdravo vertikalno in horizontalno finančno sestavo in govorimo lahko o notranji finančni harmoniji. Analiza je pokazala, da si organizacija ustvarja celo presežek kvalitetnih virov, ki jih zaenkrat koristi le za tekoče potrebe, ne pa za dolgoročna vlaganja. Torej gre za organizacijo z ugodno finančno situacijo, ki ima dobre možnosti za nove interne in eksterne naložbe.

V tekočem financiranju je viden občuten razkorak med prilivi in odlivi ter prihodki in odhodki iz naslova financiranja. Organizacija ima namreč veliko več pasivnih, kakor pa aktivnih obresti in negativna razlika med revalorizacijskimi učinki še povečuje odhodke od financiranja. To kaže na to, da je v temeljni organizaciji preveč tekočih in premalo stalnih sredstev v primerjavi s kvalitetskimi viri.

Podane ugotovitve te projektne naloge narekujejo ukrepe, katerih se mora lotiti temeljna organizacija Embalaža, če noče, kljub vrsti ugodnih elementov poslovanja, zaostati in še poslabšati svoj poslovni in finančni izid. To pa pomeni, da je potrebno takoj pristopiti k predvsem tehnično-tehnološki (in tudi tržni) prenovi ter ob ugodni finančni strukturi virov povečati svoja stalna (osnovna) sredstva predvsem v opremi (glej nizek koeficient tehnične opremljenosti TOZD).

Še pred letom ali dvema je bilo pogosto težko dobiti nekatere naše proizvode v trgovinah. Se to še vedno dogaja?

Še vedno, toda v zelo redkih primerih. Za to smo delno krivi mi, del krivde pa nosijo trgovci, ker ne vodijo točnih evidenc o zalogah naših izdelkov. Vsekakor pa moramo te napake odpraviti misami, to je proizvodnja skupaj s komercialno. Za boljši pregled nad našimi zalogami bi skladišče končnih izdelkov moralo, kot je to normalno povsod v svetu, spadati pod komercialno, ki bi bila tudi odgovorna za njihovo prodajo. Zaloge morajo biti v funkciji prodaje, ne pa v funkciji proizvodnje, kot so pri nas.

Razvoj je dolgoročnejša zadeva, trenutno pa naj bi skušali izboljšati poslovne rezultate z izboljšanjem nabavnih in zaostritvijo prodajnih pogojev. Kakšne so tu naše možnosti?

Naši nabavni pogoji so primerni, tu večjih rezerv ni. Pri prodaji nas je do pred kratkim vezal Temeljni samoupravni sporazum oziroma združena sredstva naših kupcev. Približno pred mesecem dni smo se sporazumeli, da ta sredstva, ki so jih kupci združili ob ustanovitvi sporazuma, nevalorizirana pretvorimo v dolgoročni kredit Saturnusu. V zameno so imeli trgovci od aprila dalje podaljšan rok za plačila. Ta rok smo zdaj spet skrajšali s 50 na 30 dni. Pri tej inflaciji pa je to še vedno predolg rok in ga bo treba še skrajšati.

Začeli smo tudi ukrepati proti nerednim plačnikom. Dobavljamo jim le še, če plačajo takoj. Od 18 trgovskih organizacij so tako trenutno le tri, ki jim dobavljamo na konsignacijo, ki torej lahko plačajo blago šele potem, ko ga same prodajo.

REVIZIJA POSLOVANJA

Embalaža ima možnost razvoja

Ena od zahtev delovne skupine za pripravo ukrepov za izboljšanje poslovanja tozda Embalaža je bila, da se zunaj Saturnusa naroči revizija tozda v okviru delovne organizacije. Želeli so namreč dobiti nepristransko oceno poslovne uspešnosti v danih pogojih. Študijo so naredili na mariborskem VEKŠ-u, iz nje pa objavljamo nekoliko prirejen sklepni del.

Proizvodnja kovinske embalaže v Saturnusu se danes sooča s številnimi konkurenčnimi firmami v Jugoslaviji. Med proizvajalci kovinske embalaže je Saturnus drugi največji proizvajalec. Kapacitete niso izkoriščene pri nobenem proizvajalcu in iz leta v leto čuti ta organizacija upadanje prodajnih možnosti ter učinkovitosti in uspešnosti poslovanja. Temeljna organizacija sicer posluje uspešno, vendar je ta uspeh sorazmerno pičel, zmanjšujejo pa se tudi možnosti za ponovne naložbe ter izpopolnitev tehnično - tehnološke opreme.

Obravnavanje uspešnosti TOZD Embalaža v luči bilance uspeha je pokazalo, da je njena gospodarnost v letu 1988 bistveno ugodnejša kot leto poprej. Če so skladi v TOZD Embalaža znašali v letu 1987 le 1,37 % (in akumulacija le 0,7 %) celotnega prihodka, je delež skladov v letu 1988 narasel na 7,97 % (in akumulacija 6,7 %) ter dosegel prečen delež skladov (in akumulacije) v celotnem prihodku DO SATURNUS.

Takšen izid je TOZD Embalaža dosegla kljub dejstvu, da je njen koeficient opremljenosti dela s poslovnimi sredstvi manj ugoden, bistveno pa obravnavana TOZD zaostaja tudi s koeficientom teh-

nične opremljenosti dela. TOZD Embalaža je v letu 1988 dosegla ugodnejši znesek skladov na zaposlenega kot to velja za DO SATURNUS in za Slovensko kovinsko industrijo kot celoto. Mesečni poprečni čisti osebni dohodek na delavca pa rahlo zaostaja za takim osebnim dohodkom v DO SATURNUS kot celoti, toda pomembno prekaša mesečni poprečni čisti osebni dohodek kovinarskega delavca na Slovenskem.

Računovodstvo proizvodnje ni razvito do tiste mere, da bi zadoščalo potrebam različnih uporabnikov tovrstnih informacij, zato predlagamo, da bi v TOZD Embalaža posodobili računovodstvo proizvodnje z izbiro ustreznih metode vrednotenja učinkov in zagotovili njegovo delovanje na povezani osnovi.

Temeljna organizacija je v preteklih letih premalo vlagala v posodobitev in v širitev proizvodnega programa. Sedanje stanje premoženja kaže, da ima organizacija malo stalnih ter veliko tekočih sredstev. V okviru tekočih sredstev pa prevladujejo terjatve in zaloge. To je posledica poslabšanja prodajnih možnosti in samega izterjevanja plačil pri kupcih. Kakšnih posebnih notranjih poslovnih odnosov temeljna organizacija nima, posluhuje se le storitev TOZD Orodjarna in vzdrževanje ter delovne skupnosti. Nima

VODJA RAZVOJA AO:

Zakaj bi delali le svetila?

Vodja razvoja Avtoopreme Janez Bernat o zaostajanju v razvoju in o neustreznih ponudbi za trg razmišlja nekako takole:

»Avtooprema težko najde kupca, ki bi ji zaupal razvoj takega izdelka, za katerega smo dovolj sposobni in ki bi ga lahko proizvajali v takih količinah, da bi se nam izplačalo. Obdelamo in odklonimo ogromno ponudb, ki za nas ne bi bile donosne.

Res pa smo pri osvajanju izdelkov, za katere se odločimo, prepočasni. Najprej smo, tu mislim Saturnus kot celoto, prepočasni že pri odločanju, manjka nam smerlosti. Osvajanje pa je počasno tudi zaradi neustrezne organiziranosti. Morali bi imeti ločen razvoj in osvajanje izdelkov. Razvoj bi moral delati »na zalogo«, ne glede na poslovne odločitve. Pri osvajanju izdelkov, za katere smo se že odločili, pa bi morali biti tesneje povezani z Orodjarno.

Poiskati bi morali tudi dopolnilne programe in tako izpolniti vrzel, ki je nastala, ko smo opustili proizvodno tehničnih predmetov. Prvič zato, ker je proizvod-

Tudi na področju embalaže so na seznamu ukrepov taki, ki zadevajo prodajo: na primer iskanje možnosti za izvoz, možnosti večje prodaje twist-off pokrovov. Kako je s tem?

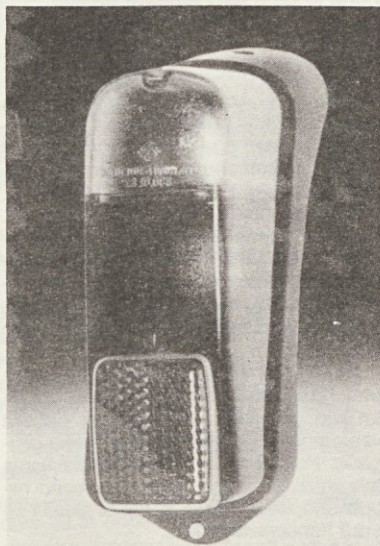
Letos izvažamo pokrovčke v Romunijo, v prihodnjem letu pričakujemo celo izvoz v vrednosti 5 milijonov dolarjev. Če bi izvažali v druge evropske države, bi jih morali prodajati ceneje, po evropskih cenah. Pri twist-off pokrovih pa imamo probleme v proizvodnji, tako da letos nismo uspeli zadovoljiti niti domačega povpraševanja. V prihodnosti vidim poleg izvoza pokrovov še možnosti za izvoz pločevinke ECO-CAN.

Večkrat slišimo, da je izterjava prepočasna. Kakšni so problemi?

V danih okoliščinah je treba najti kompromis oziroma pravilno razmerje med dvema tveganjema. Lahko prodajaš samo kupcem, za katere misliš, da bodo plačali naročeno blago, in tako zbereš izredno majhno število naročil. Lahko pa prodajaš tudi manj zanesljivim kupcem, tako povečaš obseg proizvodnje, vendar tvegaš, da blago ne bo v roku ali v celoti plačano.

Trenutno je delež zapadlih plačil v Embalaži visok. Če bomo uspeli do konca leta vsa izterjati, bo toz Embalaža uspešno zaključil poslovno leto. Če ne bomo uspeli, pa se bo to poznalo na njihovem poslovnem rezultatu. Mislim pa, da zaenkrat uspešno lovimo ravnotežje med obema rizikoma. Za učinkovito izterjavo je potrebno dobro koordiniranje med prodajo, finančno in pravno službo. V tej kombinaciji mislim, da so še rezerve, ki jih bo Saturnus moral izkoristiti.

Priprava Vita Cajnko

nja svetlobne opreme vezana na majhno število velikih kupcev, od katerih smo zato zelo odvisni. Drugič pa zato, ker bi z dodatnimi proizvodnimi programi lahko še dobro izkoristili stare stroje. Tehnologije proizvodnje svetlobne opreme se namreč menjajo zelo hitro. Taka praksa ne bi bila nič izjemnega. Hella, na primer, je začela delati enoročne pipe, ker ima veliko strojev za aluminijaste odlitke, ki jih za plastične žaromete ne potrebuje več.

Zapisala: Vita Cajnko

Svetlobna tehnika jutrišnjega dne

Tudi na letošnjem mednarodnem avtomobilskem sejmu v Frankfurtu se je Hella potrdila kot prepričljivo vodilna firma na področju svetlobne opreme. Razstavila je bogat izbor iz svojega standardnega programa svetlobne opreme za osebna in tovorna vozila ter prikolice, poleg tega pa tudi dodaten pribor.

V okusno urejenih vitrinah in na preglednih panojih je predstavila naslednji program:

- žaromete za prvo vgradnjo za vodilne firme: Audi, BMW, Daimler-Benz, Ford, Opel, Saab, Volvo, in VW;
- žaromete in svetilke bodočnosti;
- dodatne žaromete za daljavo in meglo, delovne in iskalne žaromete;
- opozorilne utripajoče svetilke;
- sestavljene zadnje svetilke;
- luči za razsvetljavo kabine in branje, ročne svetilke;
- prednje, zadnje in strešne spoilerje;
- prednje maske (grill) in zadnje odsevne plošče;
- zunanja in notranja vzvratna ogledala (tudi z gretjem in pogonom);
- hupe, sirene in fanfare;
- pogonske sisteme za okna;
- metlice za brisalce stekel;
- ventilatorje (turbinske in elisne);
- okrasne kape za kolesa, kape za rezervuarje;
- alarmne naprave proti kraji;
- svetlobno daljinsko regulacijo;
- posebne opozorilne utripajoče svetilke za specialna vozila (milica, vleka, cestna služba, urgentna vozila);
- športna rally oblačila...

Firma sledi svetovnim razvojnim trendom in jih soustvarja, zato upravičeno oglašča, da svetlobna tehnika jutrišnjega dne nastopa pri Helli že danes. Sodobni Hellini proizvodi pripomorejo k šport-

nemu videzu vozil, varčnosti in večji varnosti.

ŽAROMETI SVETIJO VSE MOČNEJE

Med novostmi je Hella predstavila trosni eliptični (DE) projekcijski žaromet. Ker je nizek in ima močno nagnjeno razpršilno lečo, ga je mogoče vgraditi v moderna vozila aerodinamične oblike z optimalnim cw-faktorjem (faktorjem aerodinamičnosti). Svetlobni snop, ki se odbije od paraboloide, ne gre več skozi razpršilne leče, temveč skozi posebno razpršilno lečno optiko, ki optimalno, enakomerno razprši svetlobo. Zato je zasenčenje v megli, močnem dežju in sneženju skoraj izključeno.

Novost je tudi žaromet s kompleksno površino ali žaromet prostih površin (FF), ki se uporablja kot zasenčeni žaromet. Ker uporablja celotno odsevno površino paraboloide, daje približno 80 % več svetlobe kot običajni paraboloidni reflektorji enakih dimenzij. Optika omogoča močno nagnjene razpršilne leče.

Razstavljeni so bili tudi žarometi z obločno žarnico. Uporabna je le za kratek pramen, daje pa še enkrat več svetlobe kot žarnica H4. Če se vgrajuje v žaromet prostih površin, pa osvetli cesto trikrat močnejše kot dosedanji žarometi. Slabost tega žarometpa pa je, da potrebuje vžigalni starter s feroidnim transformatorjem. Za vžig je potrebnih 5 se-

žaromet prostih površin daje 80 % več svetlobe, ker za razliko od drugih zasenčenih žarometov izkorošča celotno površino paraboloide. Spodnji del paraboloide je zamaknjen, da svetloba ne bije navzgor, temveč se usmeri na cestišče.

kund zato je uporaben le za žaromete, ki gorijo stalno. Zaradi močne svetlobe je večja tudi nevarnost, da zaslepijo voznike, ki vozijo nasproti. Zato firme razvijajo novo vzmetenje in avtomatsko regulacijo svetlobnega snopa.

Posebno mesto med svetlobno opremo imajo daljinski žarometi in meglenke. Lahko so vgrajeni v posebne maske med osnovnima žarometoma ali pa so dodatno pritrdjeni na odbijač ali podenj. Meglenke imajo namensko izvedene razpršilne leče in žarkovne zaslone, kar preprečuje tvorbo »bele stene« zaradi reflektiranja osvetljene megle ali gostega dežja. Daljinskim žarometom pa halogenske žarnice, visoko vakuumsko metalizirani reflektorji in računalniško določene razpršilne leče dajejo izredno povečan svetlobni doseg, kar omogoča pravočasno odkrivanje nepredvidenih ovir na cestišču.

AVTOMATSKA REGULACIJA SVETLOBNEGA SNOPA

Hella je pred časom prva izpeljala ročno regulacijo svetlobnega snopa iz kabine vozila. Tokrat pa je predstavila avtomatsko izvedbo svetlobne daljinske regulacije.

Znano je, da se s spremembo obtežbe vozila spreminja nagib karoserije in s tem tudi žarometov, ki zaradi tega drugače osvetljujejo cestišče. Dosedanja ročna nastavitvev je omogočala, da se je preko krmilnih motorjev korigiral naklon žarometov glede na obtežbo, ostale pa so še nepravilnosti zaradi dodatnega nagibanja, na primer pri zaviranju ali pospeševanju. Z avtomatsko regulacijo pa se že v pol sekunde naklon žarometov prilagodi nagibu vozila. Korekcijo diktirajo posebni elementi na prednji in zadnji osi vozila.

Sistem je sestavljen iz elektronskega krmilnega aparata, dajalnika na prednji osi, dajalnika na zadnji osi in žarometpa s krmilnim motorjem. Vgrajuje se tovarniško in ga zaradi zahtevnosti ni mogoče vgraditi kasneje.

— — —

Ko človek zapušča razstavni prostor firme, ima občutek, da je to firma s smelim programom, velikim elanom, ustvarjalnostjo in posluhom za uporabnika - firma, v kateri se vedno nekaj dogaja.

Miro Meden

Pri nenadnem zaviranju ...

Avtomatska regulacija pa zagotavlja, da je cestišče idealno osvetljeno tudi pri naglem zaviranju ali pospeševanju.

Sindikati podjetij bodo samostojnejši

Republiški sindikati ponujajo nov program, s katerim se proglašajo za neodvisne. V resnici ne delajo revolucije: k prenovi so jih praktično prisilile spremenjene politične razmere in celo zakonodaja, ki jim nalaga vlogo, bližjo izvorni vlogi sindikata. Z »delodajalci« se bodo pogajali o pravicah in obveznostih delavcev, ki bodo zapisane v kolektivnih pogodbah, in se nato borili za njihovo uresničevanje - če bo treba, tudi s stavko. Predlog novega programa, ki je še v javni razpravi, je odraz njihovega (očitno še precej negotovega) iskanja samega sebe.

TROEDINA NEODVISNOST

Po novih dopolnilih slovenske ustave se država osamosvaja od partije, podjetja pa se po novi ekonomski zakonodaji osamosvajajo od države. Sindikati pa hočejo biti neodvisni tako od partije in države kot od podjetij oz. delodajalcev. Njihova neodvisnost je tudi že zakoličena v slovenskih ustavnih dopolnilih, kjer je zapisano: »Sindikati so neodvisne delavske organizacije, ki jih delavci svobodno ustanavljajo in se vanje prostovoljno združujejo, da bi varovali in izboljševali svoj družbeni, ekonomski in socialni položaj, pravice na podlagi dela in iz dela ter iz delovnega razmerja. Delovanja sindikata ni mogoče omejiti z zakonom in statutom organizacij in skupnosti.« (9. amandma)

SOCIALNA PRAVIČNOST

Ta naj bo zagotovljena predvsem z enako ekonomsko ceno dela za enako delo. Ob tem niso pozabili poudariti, da niso za uravnilovko, da naj bodo plače odraz ustvarjenega dobička, znanja in sposobnosti ter da morajo biti podjetja neodvisna pri njihovem oblikovanju. Sindikati bodo v sindikalni listi določali le najnižjo ekonomsko ceno delovne sile, ki pa naj bi bila, se razume, kar najvišja.

Socialna politika v pomenu zaščite ogroženih naj bi bila torej samo nadgraditev že v ekonomski sistem vgrajene skrbi za socialno varnost. Iz združenih sredstev naj družba pomaga nezaposlenim, nesposobnim za delo, bolnim, ostarelim in porodicam. Podjetja naj poskrbijo za čimvišjo raven zado-

voljevanja skupnih potreb, sindikat pa bo po svoji strani zbiral sredstva za dodatno socialno pomoč najbolj ogroženim. Pozabili niso niti na skrb za zdravo okolje, ki ga v konkurenčnem boju na trgu ne smemo ogroziti. Obljublja tudi, da se bodo s kolektivnimi pogodbami potegovali za krajši delovni čas.

SINDIKAT O SEBI - VSE ZA ČLANA

Tvorci programa poudarjajo, da ga pišejo »za člana«. Član pa v bodoče ne bo več avtomatično vsak zaposleni, pač pa bo to stvar svobodne odločitve. V sindikatu bo prostor tudi za nezaposlene, upokojene in sploh vse občane.

Anonimnim masam je odklenalo. Član sindikata bo individualist, ki bo sindikat lahko uporabil za uresničevanje tako skupnih kot individualnih interesov

in zahtev (piše v programu). Lahko bo tudi stavkal in pri tem računal na podporo sindikata ali pa vsaj na njegovo zaščito, da zaradi stavke ne bo kaznovan.

Članom seveda ponujajo sindikati nekatere ugodnosti - poleg že doslej uveljavljenih socialnih pomoči, cenejših nakupov, cenejše rekreacije ipd., še pomoč stavkajočim iz stavkovnega sklada ter posredovanje in pomoč iskalcem zaposlitve v posredovalnicah dela.

NOVA MOČ SINDIKATOV PODJETJA IN PANOGE

Program prazvaprav ne omenja novih organizacijskih oblik znotraj ZSS, pač pa se bo spremenilo razmerje moči med posameznimi vrstami sindikalnih organi-

(Telex, 8. 6. 1989)

ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH

Korak k uvajanju trga dela

Skupščina SFRJ je na seji Zveznega zbora 28. septembra tega leta razglasila zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja. S sprejetjem tega zakona, ki mu bodo sledili tudi ustrezni republiški zakoni, se sedaj dokončno poslavljamo od monopola na delovno mesto in stopamo v novo obdobje družbenega razvoja, ki poleg tega kapitala uvaja tudi trg delovne sile, kar smo v dosedanjem razvoju naše družbe kategorično zavračali kot eno od temeljnih oblik izkoriščanja delavcev v pogojih kapitalizma. Žal, je prav neučinkovitost gospodarjenja v naši družbi pokazala, da je uvedba tega dela nujno zlo in da tudi socialistično gospodarstvo ne more prosperirati brez upoštevanja temeljnih zakonitosti blagovne proizvodnje, med katerimi je prav trg dela eno izmed gibal družbenega razvoja.

Novi zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja je značilen predvsem po tem, da skuša uveljaviti naslednja temeljna načela:

- biti v funkciji izvajanja gospodarske in družbene reforme,
- omogočiti oblikovanje trga dela in znanja v pogojih pluralizma lastnine,
- spodbuditi kreativnost in inovativnost ter učinkovitost gospodarjenja,
- uvesti ustrezno ekonomsko motiviranost za delo,
- spodbuditi večjo mobilnost delavcev in zagotoviti princip tekmovalnosti pri doseganju rezultatov dela,
- zagotoviti tudi ustrezno varstvo pravic delavcev in varstvo pri delu.

V skladu z navedenimi načeli zakon enotno regulira temeljne pravice, obveznosti in odgovornosti v vseh svojinskih oblikah gospodarjenja in določa, da

sklepa delavec delovno razmerje z organizacijo oziroma delodajalcem na način, ki je urejen z zakonom, kolektivno pogodbo in splošnim aktom (statut, pravila in drugi samoupravni splošni akti).

KONKURENCA SPOSOBNOSTI IN ZNANJA

Konkurenca sposobnosti in znanja je zagotovljena tako pri izbiri delavca, ki sklepa delovno razmerje in ki jo opravi ustrezen organ oziroma delodajalec, kot tudi z možnostjo preverjanja delavčevih zmožnosti za opravljanje del delovnega mesta, poskusnim delom in seveda v največji meri z možnostjo razporejanja delavca v teku trajanja delovnega razmerja na katerakoli delovna mesta, na katerih delo ustreza njegovemu znanju in zmožnosti. Sklepe o takšnih prerazporeditvah delavcev sprejema poslo-

vodni organ oziroma delodajalec, delavec pa ima pravico ugovora, pri pristojnem organu v organizaciji (podjetju) oziroma pristojnem organu, določenem s kolektivno pogodbo. Če se v prej navedenem postopku ugotovi, da za obravnavanega delavca ni ustreznega delovnega mesta, mu preneha delovno razmerje. Prav tako zakon uvaja tudi možnost razporeditve delavca iz ene organizacije v drugo, pod pogoji in na način, določen s splošnim aktom, oziroma začasno razporeditev v drugo organizacijo, na podlagi dogovora pristojnih organizacij, za dobo največ šest mesecev, oziroma, dokler ni dokončano delo, zaradi katerega je začasno razporejen.

PRESEŽKI DELAVCEV

Zakon zagotavlja, da delavcu, katerega delo ni več potrebno, zaradi tehnoloških in drugih izboljšav, ki prispevajo k povečanju produktivnosti in uspeha organizacije oziroma delodajalca, ne more prenehati delovno razmerje, dokler se mu, v skladu z merili, določenimi z zakonom in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo, ne zagotovi ene izmed naslednjih pravic iz dela:

1. Pravica do dela v drugi organizaciji oziroma pri delodajalcu, na podlagi sporazuma pristojnih organov, in sicer na delovnem mestu, ki usteza njegovemu znanju in zmožnosti;
2. Pravica do prekvalifikacije ali dokvalifikacije za delo na delovnem mestu v isti ali drugi organizaciji oziroma pri drugem delodajalcu;
3. Pravica do dokupa delovne dobe, če mu za uveljavitev pravice do starostne pokojnine manjka do pet let pokojninske dobe;
4. Pravica do enkratnega nadomestila v obliki odpravnine v višini najmanj 24-

kratnega zneska povprečnega OD delavca v organizaciji, ustvarjenega v trimesečju, ko delavec uveljavlja pravico do odpravnine, če delavec pisno izjavi, da želi, da mu delovno razmerje preneha in da s temi sredstvi trajno rešuje svoje nadaljnje delovno angažiranje, pod pogoji in na način, ki jih določa zakon;

5. Druge pravice v skladu z zakonom.

V primerih, ko delavcu ni zagotovljena ena izmed prej naštetih pravic, ima pravico do denarnega nadomestila najmanj v višini zajamčenega OD, dokler ne nastanejo pogoji za uveljavitev teh pravic, vendar pa najdlje za obdobje dveh let. Posebej zakon ščiti delavce invalide in določa, da takšnemu delavcu ne sme prenehati delovno razmerje pod navedenimi pogoji brez njegovega soglasja oziroma, dokler ne uveljavi pravice do pokojnine.

Zakon tudi posebej določa, da se za prej navedene primere posebej zagotavlja potrebna sredstva po načelih vzajemnosti in solidarnosti ali kako drugače. Kot kaže, bo način zagotavljanja teh sredstev urejen šele z ustrezno republiško zakonodajo, ki naj bi sledila še pred koncem tega leta.

NOVE OBLIKE MOTIVACIJE DELAVCEV

Poleg že uveljavljenih in znanih oblik motivacije delavcev za delo, ki jih izvajamo prek sistema delitve osebnih dohodkov, uvaja zakon še posebne oblike stimulacije za delavce, ki s svojim delom izjemno prispevajo k povečanju dohodka oziroma dobička. Gre predvsem za pridobitev naslednjih pravic:

- do prednosti glede strokovnega izpopolnjevanja,
- do odstotka od povečanja dohodka oziroma dobička, ustvarjenega s pove-

zacija. Medtem ko so doslej prednjačili občinski sindikati, naj bi v bodoče znatno pridobili na teži panožni sindikati, saj bodo prav ti nastopali kot pogajalci pri sklepanju kolektivnih pogodb, ki bodo krojile pogoje bitja in žitja delavcev v podjetjih.

Sindikati podjetij naj bi bili »samostojni in močni«. Samostojnost je treba razumeti kot neodvisnost od delodajalca oziroma poslovalne strukture, po drugi strani pa tudi kot svobodo delovanja in različnega povezovanja v okviru ZSS. Člani sindikata podjetja se bodo lahko vključevali v sindikat tiste dejavnosti, ki je prevladujoča v podjetju, lahko pa tudi v druge panožne sindikate, glede na lastne potrebe in interese.

Tu lahko omenimo še temeljno pravico, zapisano že v uvodu sindikalnega programa: da lahko vsak ustanavlja sindikate in prostovoljno vstopa vanje. To pravzaprav pomeni, da so možnosti ustanavljanja različnih oblik sindikalnih organizacij praktično neomejene. Vprašanje je seveda, ali so pisci programa s tem mislili samo na tiste v okviru republiškega sindikata, ali pa s tem galantno odstopajo nekaj prostora tudi svoji lastni konkurenci.

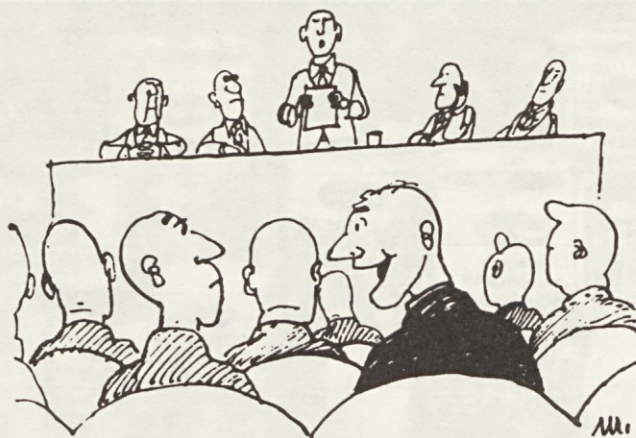
ŠE NEKAJ VZDIHOV ZA KONEC

Branje predloga programa vzbuja od časa do časa v človeku precej zmedene občutke. V kaj se bo pravzaprav prelevil sindikat, ki je bil doslej formalno »družbeno-politična organizacija« enako kot ZK, SZDL in ZSMS? Se namerava tudi sam proglasiti za stranko? Kot kaže, tega še sam ne ve natančno. V programu sicer izrecno piše, da »sindikat ne bo strankarska ali državna, pač pa sta-

novska organizacija«, skoraj v isti sapi pa tudi, da bo samostojno, z lastnim programom in z lastnimi kandidati nastopal na volitvah.

Kar pa dela celoten program približno enako težko berljiv kot vse dosedanje, je preobloženost z besedovanjem, s katerim sindikalisti zgolj dokazujejo, da znajo tenko prisluhniti v družbeni prostor in kljub bučnemu razglasjanju neodvisnosti ostajati »na liniji«. Na primer: »Ne želimo posebnih protinflacijskih programov, ločenih od tržne koncepcije razvoja...« ali: (razvoj naj temelji na) »...podjetniškem načinu gospodarjenja ter enakopravnosti in konkurenci vseh oblik lastnin, ki za nas ni razprodaja družbenega kapitala, temveč njegovo oplajanje...«

Vita Cajnko

— Morda pa tale gospodarska kriza sploh ni odveč — brez nje najbrž še danes ne bi vedeli, kaj naj počne sindikat!

(Delo, 20. 9. 1989)

NAŠ SINDIKAT O PROGRAMU

Je samoupravljanje za v koš?

Naši sindikalisti so predlog novega programa Zveze sindikatov Slovenije sprejeli vse prej kot z navdušenjem. Zlasti je predsednike in druge udeležence sestanka predsedstva konference OOZS Saturnus, ki so o programu razpravljali 10. novembra, motilo poudarjanje vloge sindikata kot nekakšne opozicije v podjetju.

Kar nekaj razpravljalcev je menilo, da bo poslej še težje najti delavce, ki bi bili pripravljeni prevzeti sindikalne funkcije v podjetju, saj bo za to, sodeč po programu, potrebna tudi precejšnja »strokovna usposobljenost«. Tajnik sindikata Rado Fink se je razhudil — morda prvič v desetih letih sindikalnega dela res od srca — nad sindikalnimi funkcionarji, ki bodo še naprej mirno sedeli v stolčkih in delali analize in ekspertize štrajkov, medtem ko se bodo sindikalisti na terenu ubadali z vprašanjem, kako uresničevati program, ki so ga napisali. Kdo bo ugotavljal upravičenost štrajkov, kdo ekonomsko škodo, ki lahko s tem nastane? Kje dobiti sredstva za nadomestila ob štrajku? Večina denarja iz članarine gre iz podjetja na občino in nikjer ni predvidena kakšna sprememba načina financiranja.

Stane Peterca (vodja splošne slu-

žbe) je bil mnenja, da je predloženo gradivo (program in statut) samo v sebi protislovno. Svojo revolucionarnost opirajo sindikati predvsem na štrajk in na oponiranje poslovalni strukturi, pri tem pa ne delajo nobenih razlik med podjetji v družbeni ali privatni lasti. Samoupravnih poti za uveljavljanje pravic delavcev sploh ne omenjajo. Vprašanje je tudi: ali bo sindikat res podpiral vsakega delavca, ki štrajka, ne glede na upravičenost?

Kot se spodobijo je imel tudi tokrat glavno besedo direktor. Sindikat bo potreboval nekaj časa, da se bo znašel v svoji novi vlogi, je dejal. Čaka pa ga velika (konstruktivnega) dela, da bo, z ustvarjanjem primerne delovne klime, pripomogel, da bodo vsi delavci v Saturnusu polno zaposleni, ne da bi morali odpustiti tehnološke viške.

V. Cajnko

čanjem produktivnosti z inovacijo, racionalizacijo ali drugo obliko ustvarjalnosti pri delu ali kako drugače,

- do nagradne odsotnosti z dela,
- do drugih pravic, določenih s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo (prednost pri dodelitvi stanovanj, plačilo dopusta itd.).

O prispevku delavca pri delu odloča, v skladu z določili zakona, poslovodni organ ali delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi oziroma delodajalec, v skladu s splošnim aktom in kolektivno pogodbo.

POVEČANA POOBLASTILA POSLOVODNEGA ORGANA

Tudi zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja sledi izhodiščem iz zakona o podjetjih in nadalje afirmira poslovodni organ oziroma delodajalca, kar je seveda v skladu z odgovornostmi pri opravljanju funkcije. Ta pooblastila na področju delovnih razmerij so naslednja:

- predlaga izbiro delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi,
- sprejema odločitve o razporejanju delavcev na delovna mesta,
- na prvi stopnji ugotavlja strokovno usposobljenost delavca v primerih, ko delavec ne dosega pričakovanih rezultatov,
- odloča o delu, daljšem od polnega delovnega časa,
- odloča o prerazporeditvi delovnega časa,
- odloča o razporeditvi delovnega časa,
- odloča o prispevku delavca pri delu,
- odloča o disciplinski odgovornosti delavca za kršitve delovnih obveznosti in izreka disciplinske ukrepe (javni opomin in denarna kazen),
- odloča o odstranitvi delavca z delovnega mesta in iz organizacije (suspens).

Iz navedenega izhaja, da je glede na dana pooblastila tudi odgovornost poslovodnega organa za organiziranje, vodenje in potek dela v organizaciji zelo povečana. Nekatere izmed navedenih pristojnosti lahko poslovodni organ oziroma delodajalec prenese tudi na druge delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, kar pa ne zmanjšuje njegove odgovornosti za stanje v podjetju.

ZAGOTOVITEV ODGOVORNOSTI ZA IZPOLNJEVANJE DELOVNIH OBVEZNOSTI

Za kršitve dolžnosti in delovnih obveznosti določa zakon izrek naslednjih disciplinskih ukrepov:

1. javni opomin,
2. denarno kazen,
3. prenehanje delovnega razmerja.

Že v prejšnji točki smo navedli da prva

BO NOVI ZAKON SPREMENJEN?

Dober mesec po sprejetju Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja je Zveza sindikatov Jugoslavije sporočila, da bodo sprožili postopek za njegovo spremembo, ker se ne strinjajo z določili o t.i. tehnoloških viških delavcev. Zaskrbljeni so zaradi napovedi, da bo brez dela ostalo 1,3 milijona delavcev. (TV dnevnik, 9.11.1989)

dva ukrepa izreka poslovodni organ oziroma delodajalec. Naj ob tem dodamo le še to, da je mogoče izreči ukrep denarne kazni največ v višini do 15 % akontacije mesečnega OD delavca in da sme ta ukrep trajati od enega do šestih mesecev.

Ukrep prenehanja delovnega razmerja se izreče za hujše kršitve dolžnosti in delovnih obveznosti. Zakon jih v 58. členu našteva 12, vendar pa naveda, da je ta ukrep mogoče izreči tudi za druge hujše kršitve, določene z zakonom in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo. Ob tem posebej navaja, da se z navedenimi akti opredelijo tiste kršitve, za katere se, v skladu z naravo dejavnosti oziroma dela delavca, obvezno izreče ukrep prenehanja delovnega razmerja. O disciplinski odgovornosti delavca za kršitve, za katere se izreče ukrep prenehanja delovnega razmerja, odloča disciplinska komisija. Zakon dopušča možnost, da se za dele podjetja, ki delujejo izven sedeža podjetja, ustanove posebni senati, disciplinske komisije. Postopki v zvezi z ugotavljanjem disciplinske odgovornosti in izrekanjem ukrepov so nekoliko poenostavljeni, v pretežni meri pa podobni, kot smo jih navajali že iz starega zakona. Naj med novostmi navedemo le še to, da v disciplinski odgovornosti poslovodnega organa odloča organ, ki ga je imenoval, v našem primeru, torej, delavski svet podjetja.

Zraven navedenih oblik odgovornosti in postopkov v zvezi z njimi, pa ostaja še tudi naprej v veljavi institut materialne odgovornosti za škodo, ki jo povzroča delavec pri delu oziroma v zvezi z delom. Škodo in okoliščine, v katerih je nastala, njeno višino in povzročitelja ugotavlja pristojni organ organizacije oziroma delodajalec. Povračilo škode je mogoče zahtevati v pavšalnem znesku ali pa organizacija zahteva njeno dejansko povrnitev.

VARSTVO PRAVIC DELAVCEV

Tudi novi zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja ima vrsto določb, ki urejajo način in postopke varovanja pravic delavcev iz delovnega razmerja. Vsi zahtevki za varstvo teh pravic se vlagajo pri pristojnih organih v podjetju (pri nas odboru za pritožbe), in to v roku 15 dni od dneva, ko mu je bila vročena odločba. Ugovor zadrži izvršitev odločbe vse do dneva izdaje dokončne odločbe v organizaciji oziroma pri delodajalcu, razen v primerih, ki jih določa zakon. O zahtevi delavca mora organ odločati najkasneje v 30 dneh od dneva vložitve zahtevka delavca, pred odločanjem pa mora zahtevati o zadevi tudi mnenje sindikata, ki lahko tudi sodeluje v postopku na strani delavca. V primeru, ko delavec ni zadovoljen z načinom rešitve svojega zahtevka pri pristojnem organu v organizaciji, lahko v roku 25 dni zahteva varstvo svojih pravic pred pristojnim sodiščem.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Novi zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, s katerim bomo morali uskladiti naše splošne akte v roku šestih mesecev, je samo prvi korak pri oblikovanju novega sistema delovnih razmerij. Sedaj je na potezi republika, ki bo morala urediti še vsa ostala odprta vprašanja s tega področja, predvsem pa celovito urediti področje zaposlovanja, poklicnega usmerjanja in usposabljanja ter seveda tudi varstva tistim kategorijam delavcev, ki bodo imeli na trgu dela manjšo vrednost in ne bodo mogli enakopravno konkurirati drugim delavcem (delovni invalidi, invalidne osebe, starejši delavci). Prav tako pa bo potrebno zaradi načrtovanega prestrukturiranja gospodarstva kar najhitreje zagotoviti ustrezno večja sredstva za razreševanje problema presežka delovne sile.

Jože Čuješ (Iz glasila TAM)

ANUGA 89

Vse manj hrane gre v pločevinke

Vsakoletni svetovni sejem prehranske industrije (ANUGA) nudi celovit pregled ponudbe prehranskih izdelkov in seveda tudi embalaže, v katero se pakira. Letos je na 230.000 m² razstavne površine v Kölnu predstavilo svojo ponudbo približno 6.000 razstavljalcev iz 89 držav.

Splošna ugotovitev je, da se prehrambena industrija vse bolj usmerja v ponudbo že na pol pripravljene in zmrazjene hrane, pakirane v kovinske ali plastične folije. Takoj za tem je najpogostejša steklena embalaža, ki ima skoraj vsa navojne (twist-off) pokrove. Šele za tem so na vrsti pločevinke.

Največ pločevink, vseh oblik in z litografirano zunanostjo, uporablja ribja industrija. V pločevinke, pogosto sicer opremljene z etiketami, so pakirani tudi razni mesni izdelki. Večje, 3-litrne pločevinke se uporabljajo za olje in včasih za sadje in zelenjavo.

Manjše pločevinke, še zlasti tiste za ribe in paštete, so največkrat aluminijaste. Plastike kot nadomestek za pločevinke na sejmu praktično ni bilo videti, pač pa je bilo mogoče videti plastične zaporce. V industriji slaščic se še vedno

Steklenke s kovinskimi navojnimi pokrovi so ena najpogostejše uporabljenih vrst embalaže.

Največ pločevink uporablja ribja industrija.

8 GLAS SATURNUSA

uporabljajo bogato okrašene in lično oblikovane doze iz bele pločevine - kot posebna oblika ponudbe.

Sodeč po razstavljenih proizvodih na sejmu in po pogovorih v nemških firmah »ICI« (proizvajalec barv in lakov za pločevinke) in Mailänder (tovarna lakirnih in tiskarskih strojev), se uporaba pločevink v živilski industriji zmanjšuje. Polovica pločevink na zahodnonemškem tržišču na primer vsebuje hrano za živali. Proizvajalci se zlasti usmerjajo na še ne osvojena tržišča Daljnega vzhoda.

Prerejeno po poročilu o službenem potovanju

ŠTIPENDIJE

Uspešni dobijo veliko več denarja

V začetku novembra je bil objavljen žalosten podatek, da so se zaradi pomanjkanja denarja štipendije iz t.i. združenih sredstev povečale za pičlih 20 %. Vsekakor se bolj splača biti štipendist Saturnusa: naše štipendije so bile že doslej več kot dvakrat višje, kot zahteva samoupravni sporazum, z novembrom pa se je ta razlika še povečala.

Iz samoupravnega sporazuma o štipendiranju uporabljamo le še kriterije za določanje osnovnega števila točk za štipendijo. Študentje deficitarnih poklicev dobivajo pri nas še poseben dodatek, vsi pa dobivajo še posebno stimulacijo, odvisno od uspeha.

Da bi rast štipendij sledile inflaciji, od lanskega decembra povečujemo vrednost točke za štipendije enako kot vrednost točke za osebne dohodke. Ta mesec bo najnižja štipendija za srednjo šolo (za zadosten uspeh in brez dodatka za deficitarnost) znašala 2.546.000 din, najvišja za srednjo šolo pa 6.118.000

din. Naš najuspešnejši visokošolec, ki ima povprečno oceno 8.8 in se šola za deficitaren poklic, je ta mesec prejel 9.006.000 din, najmanj uspešni s povprečno oceno 6 pa z dodatkom za deficitarnost vred 3.610.000 din.

Naša delovna organizacija nudi štipendistom tudi možnost jezikovnega izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja ter pomoč pri izdelavi seminarskih in diplomskih nalog. Vključuje se tudi v mednarodno izmenjavo študentov; lani sta bila na praksi v tujini dva naša štipendista, letos, pa sta dva tuja štipendista opravila prakso v Saturnusu. (vc)

PRAKTIKANT IZ TUJINE

Presenečen je nad našo opremo

V komerciali opravlja dvomesečno študijsko prakso nizozemski študent Erik de Vries. Povedal je, da študira »Industrial Engineering«, kar bi pri nas verjetno imenovali organizacija dela ali industrijska organizacija. Ko sva se pogovarjala, je bila za njim že dobra polovica prakse, pa tudi doberšen del naloge, s katero se ukvarja.

Kako se je zgodilo, da si prišel na prakso prav v Jugoslavijo?

Večina študentov naše fakultete opravi obvezno prakso na Nizozemskem, možno pa jo je opravljati tudi v kakšni drugi državi. Jaz sem si želel oditi v tujino. Najrajši bi šel v Avstralijo, vendar tam letos ni bilo mesta. Ponudili so mi, da grem v Jugoslavijo, pa sem si rekel: zakaj ne? Poznam nekaj kolegov, ki so bili na praksi v Tomosu in bili so zadovoljni. Pomislil sem, da pravzaprav ne bi bilo slabo spoznati tudi drugačen, nekapitalistični ekonomski sistem.

In kaj si pričakoval, da boš videl?

Pravzaprav si nisem predstavljal nič posebnega. Ko sem prišel, pa sem bil presenečen nad opremo, ki jo ima Saturnus v tej stavbi, zlasti nad računalniki. Nisem pričakoval, da bom imel računalnik v pisarni.

Kakšno nalogo pa opravljaš?

Komercialni sektor namerava vzpostaviti marketinški informacijski sistem in jaz ugotavljam, kateri podatki so za to potrebni. Gre za podatke, ki se bodo vnašali v računalnik in služili kot osnova za marketinške analize.

Si zadovoljen s pogoji dela? Dobiš vse podatke, ki jih potrebuješ?

No, če sem povsem odkrit ... Ker je to nekaj novega, se mi zdi, da se nekateri ljudje malo bojijo računalnikov. Zato niso povsem odprti in včasih je težko dobiti nekatere informacije. Vendar to ni nič posebnega, tega sem že vajen iz prejšnjih praks, ki sem jih opravljal na Nizozemskem.

Kakšen vtis pa si dobil o Saturnusu?

Tu v Ljubljani sem srečal mnogo drugih študentov iz tujine, ki so na praksi v drugih firmah. Nekateri pravijo, da ljudje v službi pijejo in klepetajo. Tu pa vidim, da ljudje ves čas delajo. Ko grem skozi proizvodnjo, vidim, da je tu veliko delavcev, preveč. Vendar vsi delajo in mislim tudi, da delajo dobre proizvode, zlasti Avtooprema. Všeč mi je tudi njihov odnos do novih računalniških tehnologij, s tem mislim CAD/CAM. V teh težkih inflacijskih pogojih je potrebnega precej poguma, da se investira v to.

Kaj nameravaš delati potem, ko boš končal študij?

Najprej me čaka 17 mesecev vojašarine. Toliko časa traja vojaški rok za oficirje, za druge pa 13 mesecev. Mogoče bom lahko s svojim poklicem kaj delal tudi v vojski. Potem pa upam, da bom dobil službo na področju propagande, to me najbolj veseli. Mogoče se bom vrnil v Jugoslavijo, ker vidim, da je tu treba veliko narediti na tem področju (smeh).

Vita Cajnko

KADROVSKE
SPREMEMBE

ODHODI

Junij
Borka Petrovič - AO, Peter Jager - OR v JLA, Fatima Smajić - EMB, Fadila Manojlović - EMB-Zalog, Marija Perc - AO upok., Maksimilijan Štibrič - EMB-Zalog upok., Danilo Petrovič - OR upok., Damjan Cerar - AO v JLA, Vladimir Marcijuš - OR upok., Vesna Stevanović - EMB-Zalog, Matjaž Jamšek - EMB-Tisk., Dragica Lazič - AO, Mehmed Vojniković - OR d.č., Anton Matjašič - AO upok., Ivan Frbežar - DSSS, Anica Vidrih - DSSS upok., Olga Papež - DSSS upok., Ludvik Sever - EM-Tisk. upok., Frančiška Primar - DSSS upok., Hermina Novak - OR upok., Jože Miklavc - OR upok., Marija Kogoj - EMB upok., Marija Galič - EMB upok., Iztok Škočir - OR, Boris Šalej - DSSS, Kristina Pejić - EMB, Slavko Korelc - OR hujš. krš..

Julij
Jasminka Mehić - EMB d.č., Lado Vavtar - OR, Dušica Smrke - AO, Albert Krašovec - AO d.č., Dragica Matić - AO, Lovro Čuden - EMB-Zalog, Janez Marković - AO, Milan Gruden - EMB, Stanko Peceli - DSSS, Miroslav Kuhar - EMB upok., Franc Japelj - OR upok., Cecilija Barbarič - AO upok., Janez Železnik - AO upok., Alice Rodrigues Pišek - EMB-Zalog d.č., Mirjana Vidović - EMB, Fatima Korlat - EMB-Zalog d.č., Boštjan Nemanić - EMB-Zalog d.č., Marselj Trček - EMB-Zalog d.č., Milica Popović - EMB d.č..

Avgust
Silva Skušek - EMB, Anton Jenko - DSSS, Emina Vučkić - EMB-Zalog, Jasminka Mehić - EMB-Tisk. d.č., Vladimira Karo - EMB, Anton Jakič - OR hujš. krš., Nada Jojinović - EMB-Zalog, Bojan Falež - DSSS, Leopold Grabec - AO upok., Ranka Moračanin - EMB-Zalog d.č., Štefka Ričko - EMB d.č., Slavica Zrnica - EMB-Zalog d.č., Cana Vučinić - EMB d.č., Luca Veselčić - EMB-Zalog d.č., Darinka Borenović - EMB-Zalog d.č., Mara Barukčič - EMB d.č., Doja Janković - EMB-Zalog d.č., Zumra Dindić - EMB d.č., Fikreta Demirović - EMB-Zalog d.č., Branka Čelić - EMB-Zalog d.č., Kole Gigov - EMB-Zalog d.č., Anton Prislan - EMB-Zalog d.č., Anton Prusnik - EMB-Zalog d.č., Pavel Povše - EMB-Zalog d.č., Sladjana Kusić - EMB d.č., Suvada Kanurić - EMB d.č., Zuhra Miskiđ - EMB d.č., Ranka Moračanin - EMB-Zalog d.č., Anton Škofic - EMB-Zalog upok., Gabrijela Groznik - AO upok., Janez Cankar - EMB upok..

September
Jožef Klajnošek - EMB-Zalog smrt, Darko podbevšek - EMB-Zalog d.č., Matjaž Pintar - OR v JLA, Bojan Žuber - DSSS hujš. krš., Emira Jasika - EMB-Zalog d.č.,

GLAS SATURNUSA izdaja delavski svet DO Saturnus v nakladi 2400 izvodov. Glavni, odgovorni in tehnični urednik Vita Cajnko Javornik. Naslov uredništva: Saturnus, Ob železnici 16, 61110 Ljubljana, telefon 444-466 int. 225.

Tiskano v Saturnusu - oddelek tiska na papir. Po mnenju sekretariata za informiranje IS skupščine SRS, št. 412-1/72 z dne 8. 9. 1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.

										PUŠČAVA V ČILU	TELESNA POŠKODBA	OBER	MESTO V HRVAŠKEM PRIMORJU	FINŠKO JEZELO	SIMON GREGORČIČ	AM. FILM IGRALEC BUSTER	NATVETI FUNKCIJA V STROJ DRŽAVAH
										ČRANJEK V ARABSKEM SLOGU SPLIT							
GLAS SATURNUSA	ELEKTRIC. MORSKA RIBA	HANŽARSKI PLENIČ FERENC	RADIO- TELE- VIZIJA	BELGITSKI KUPJEVNIK MAURICE	VEDNITEVA OPERA	JAPANSKI POLITIK KAKUET AM. OBVEŠ SLOŽBA									ANTON HOČVAR		
ŠPORTNO DRUŠTVO VIBRONIAJ										PTIČ DROŽG					TORINO		
RUSKA CESARICA										MEZNAJEC					DARUVAR		
												VENIČNI ELEMENT	FRANČOSKI SLIKAR ORLOV MESTO V ŽRN				
OTOČJE V BALTSKEM MORJU														GLAS SATURNUSA	STAR SLOVANJ		
NAŠA IN TUJA ČRKA			TANJAL SLOVENSKI SLIKAR LOJZE			PREDLOG				Ž. INE KLICA POGANJEK							
GLAS SATURNUSA	VRSTA UMETN. SLOGA	POSLOPJE DA SHRANI SENJA MESTO NA PORTUGALSK.										TEHNECIJ					
POLOVITEV												IVAN HRIBAR POLOŽAJ PRI JOGI					
JAJČAST KROŽNIK					ČRNO- GORSKI VLADKA	KOVINSKA PLOŠČICA GR. POTUJOČI PEVEC									HONJERTEVA PESNITEV	MESTO V FRANCIJI	NEGATIV. NAELEKTRO ION
DLAKA										MANJŠA SONJATA							
REKA V J. AFRIKI										ANCONA							
MINERAL, VRSTA KRENEJNA										GERMAN. NOŠČENKA				VENILO AMERIŠKI DRAMATIK CLIFFORD			
													PIN. PEM. ROBBINJA ŽELEZOV OKSID				
KISIK		OŠEBNO SNORODEN KMET. (MNOŽ.)	KILOGRAM			KRAJ V BARANITI MESTO NA OTOKU PASHANJU									ETIOPSKI POGLAVAR DEVJTA ZA MLADE		
GLAS SATURNUSA	KUTIN BORIS VRSTA KUPČARJA			PESTIJER INDIGO, NOBRILO						JANEZ FRŽEN					GL. MESTO JEMENJA GERMANSKI OREL		
POKUPATNA V SLADKOSTI										MAKEDON. M. INE POKUPATNA V VIETNAMU							GLAS SATURNUSA
POLET, ZAJNOS					REKA V SZ IGOR SRANVSKI							ČEBELJA TVORBA POD			HLADNO ORODJE	GLASBEV. SOSE	RT V ŠPANIJI
CELJINA													FRANČOSKI FILOZOF ERNEST GORA V ŠVICI				
OLJASNI KAMEN						PREPROST PLUG								GLASBEV. ZNAJENJE			
FRANJIKOLA					GLAS SATURNUSA	GLAS SATURNUSA	EFEREN KONEC PRI ŠAHU								NADAV, PRIBITEK		

Milka Gligić - EMB-Tisk. d.č., Jelena Mateša - AO upok., Ljudmila Kočar - EMB upok..

Oktober
Fikreta Jašić - AO hujš. krš., Metod Ravnikar - AO smrt, Milka Vujković - AO, Aleš Simončič - OR hujš. krš., Marjeta Mihelič - AO hujš. krš., Nadeža Magdič - AO inv. upok., Saša Jovanović - OR, Slobodanka Prodanović - EMB d.č., Polonca Rus - EMB, Nataša Uršič - DSSS, Nevenka Davidović - EMB d.č., Radojko Jovanović - AO.

PRIHODI

Junij
Stanko Petrovič - OR iz JLA, Mehmed Vojniković - OR d.č., Željka Toplak - DSSS d.č., Andrej Učkar - AO iz JLA, Doja Janković - EMB-Zalog d.č., Darko Podbevšek - EMB-Zalog d.č., Damjan Vidmar - AO iz JLA, Aleš Kalin - DSSS iz JLA, Vidoslav Vasilčić - EMB iz JLA, Milan Kastelic - OR iz JLA, Lado Vavtar - OR iz JLA.

Julij
Albert Krašovec - AO d.č., Roman Selan - AO pripravnik.

Avgust
Jasminka Mehić - EMB d.č., Tomaž Porekar - DSSS, Rudi Ocvirk - AO pripravnik, Stanko Birk - EMB pripravnik, Matej Štampelj - AO pripravnik, Jasminka Mehić - EMB-Tisk. d.č., Ranka Moračanin - EMB-Zalog d.č..

September
Matija Zupančič - DSSS, Nada Jaklič-Košir - DSSS, Mihael Brenčič - OR d.č. pripravnik, Matjaž Urleb - EMB d.č. pripravnik, Boštjan Bricelj - OR d.č. pripravnik, Aleš Ložar - OR d.č. pripravnik, Zdravko Lovrenčič - EMB-Zalog pripravnik, Ivanka Vertl - AO.

Oktober
Mihael Lipovšek - DSSS, Klement Čepcon - AO d.č., Bojan Butina - EMB-Zalog, Tea Lanišnik - EMB, Janez Zupanc - AO, Jože Klarič - OR v JLA.

ZAHVALA

Ob smrti mojega moža Metoda, kakor tudi ves čas njegove težke bolezni, sem bila deležna od kolektiva Saturnus veliko pozornosti in sočustvovanja.

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki ste mu želeli dobro, zlasti še njegovim najbližjih sodelavkam Kristini Zrnko, Vanji Rešetar, Lojzki Povirk in tovarišu, ki je na pogrebu spregovoril o njegovem delu, značaju in življenju.

V veliko tolažbo mi je razumevanje sodelavcev pokojnega Metoda. V teh težkih urah mi je v veliko pomoč denami prispevek, ki ste ga poleg venčev in cvetja namenili njemu v slovo.

Prisrčno se zahvaljujem in želim vsakemu posebej in celotnemu kolektivu zdravja ter uspešno delo.

Žena Barbara Ravnikar
in hčerka Ida

Pridite na občni zbor!

Občni zbor PD Saturnus bo v nedeljo, 10. decembra ob 11. uri v naši koči Kresnički na Veliki planini. Pregledali bomo delo v preteklem letu in program dela za prihodnje leto ter izvolili nove člane vseh organov društva. Vabljeni so tako člani PD kot drugi ljubitelji planin. Naj vas ne skrbi, tudi če sicer ne marate sestankov, kajti občni zbori PD so najbolj neformalistična zvrst sej.

Tako so junija krstili novince na Velikem vrhu Košute. To je bil letos najbolj množični izlet.

TENIS

Igrišče daje dobiček

Napoved, da se bo teniška sekcija poslej sama financirala iz prihodka, ki ga daje igrišče, se je že začela uresničevati. V manj kot pol leta, kar »obratuje« igrišče, je obrnila nekaj več kot 37 milijonov din.

Vsa sredstva, ki jih je teniška sekcija letos (zadnjič) dobila iz sklada skupne porabe, so bila skupaj s sredstvi, ki so jih odstopile druge športne sekcije, vložena v izgradnjo igrišča. Oskrbnika so izplačali že iz prihodkov igrišča, iz njih so pokrili tudi stroške teniškega turnirja in nakup hladilnika in miz za bife. 10. novembra so naračunali, da jim je ostalo v blagajni še 3.000.000 din. Računajo pa, da se bo nekaj denarja še nateklo, dokler ne zapade sneg.

37 milijonov prihodka v pol leta se morda ne sliši veliko, upoštevati pa moramo, da so jih nabrali z zelo poceni oddajanjem igrišča in s prodajo pijače, ki je občutno cenejša kot v lokalih. Upo-

rabo igrišča plačujejo Saturnužani z dvema nalepkama; ena je stala v začetku sezone le 5.000 din, kasneje pa 10.000 din.

Prihodnje leto, ko bodo začetniške težave že mimo, lahko pričakujejo še večji zaslužek. Možnosti je še precej, od oddajanja igrišča za turnirje drugih delovnih organizacij, pa do vsaj občasnega obratovanja tudi v dopoldanskih urah. (vc)

KEGLJANJE

Rezervirali smo stezo

Kegljaški ekipi, ženska in moška, v okviru svoje dejavnosti nastopata na občinskem trim tekmovanju. Letos se je tega tekmovanja udeležilo 12 ženskih in 27 moških ekip ali 546 posameznikov iz naše občine. Saturnužani smo se uvrstili v solidno sredino; dekleta na 7. mesto, fantje pa na 14.

V konkurenci posameznikov se fantje niso prebili med prvake. Pri dekletih pa je lanske letna občinska prvakinja Mojca Tršan tudi letos dosegla odlično 4. mesto z zaostankom za prvo - 16 kegljev.

Prej ena vodečih športnih disciplin v naši delovni organizaciji je sedaj nekaj povprečnega. Toda kaj bo v prihodnje? Morda bo! Po dolgem, zelo dolgem času si je kegljaška sekcija pridobila stezo in z njo vsi tisti, ki jim je ta šport blizu.

Vsak torek ob 19.30 uri si bomo ljubitelji kegljanja nabirali muskulaturne bolečine. Bolele nas bodo predvsem noge in še kaj. Ja, pa kaj hočemo, ko smo pa tako trmasti, da ne odnehamo pravočasno. Največji užitek pa pride šele naslednji dan, ko preklinjamo vse vrste stopnic! Rekreativno kegljanje zlasti »priporočamo« vsem tistim, ki imajo težave s hrbtenico, saj jo pri tem športu pošteno razgibljejo.

Nekoč so v glavnem kegljali naši smučarji, da si pred sezono utrde svoje noge, kajti vsi strokovnjaki trde, da je treba pred smučarsko sezono vsak dan narediti nekaj počepov Ja, kar vprašajte Ocvirka, Saša Kralja pa še nazaj Smrajca, Rakuška

Torej-vsi tisti, ki si želite nekaj malega kegljanja, ste vabljeni vsak torek ob 19.30 na bivše kegljišče Saturnusa ali po novem Tekstil-Slovana na Kodeljevo (p.s.: pod cerkvijo).

Dober met in nasvidenje!

Za kegljaško sekcijo
Stojan Tršan

KONČNO - KONTO VSTOPNICE ZA GLEDALIŠČE

V skladu skupne porabe se je našel denar, namenjen za nakup vstopnic v Mestnem gledališču in SNG Opera in Drama. Vsota ostaja sicer taka, kot je bila predvidena v začetku leta - skupaj 12 milijonov din za obe gledališki hiši. Sindikat Saturnusa pa je 10. novembra sklenil, da primakne še 20 milijonov din.

Danes stane vstopnica za gledališče že okrog 200 tisoč din (za Cankarjev dom pa še več); vsega denarja bo torej dovolj za največ 150 kart. Sindikat je zato sklenil, da lahko Saturnužan na račun delovne organizacije dobi karto le zase, ne pa tudi za spremljevalca.

In postopek? V časopisu glejte programe omenjenih hiš in izberite predstavo, za katero prodajajo konto vstopnice. Za vse ostalo poskrbi (zaenkrat še) Jožica Rozman (stara lokacija Saturnusa, int. 343).

Ša malo nostalgичnega primerjanja: v pretekli sezoni je Saturnus plačal svojim delavcem 447 vstopnic, leto pred tem 547 in še leto prej 736 vstopnic.

DEDEK MRAZ BO NOSIL 23. DECEMBRA

985 otrok delavcev Saturnusa bo obdaril po predstavi Snežuljčice, ki si jo bodo ogledali ob 11., 13. in 15. uri v Šentjakobskem gledališču. Darila bodo letos vredna 500.000 din.

POTOVANJE

S kolesi po Jugoslaviji

(Nadaljevanje iz prejšnje številke.)

Naj vas spomnimo: Naši kolesarji so se konec avgusta odpravili na dvotedensko pot po delu naše domovine ...

Sreda, 30. avgusta

V sončnem in rahlo vetrovnem jutru smo se odpravili proti Stari Novalji, kjer nas je čakal trajekt - oziroma mi njega. Naš kombi je ob vseh mogočih stvareh sprejel v svoje zavetje med vožnjo s trajektom tudi naša kolesa, kar je bil že lep prihranek. po izkrcanju v Prizni smo se po strmem klancu povzpeli na Jadransko magistralo in po njej spust do Jablanca, kjer smo ravno še ujeli trajekt za Rab. Po ogledu mesta Raba, kjer smo občudovali arhitekturo in neverjetno čistočo, smo se odpeljali v Kapor, kjer

smo obiskali pokopališče žrtv koncentracijskega taborišča, popoldne pa smo v Loparju postavili tabor in si privoščili tudi malo morja in turizma.

Četrtek, 31. avgusta

Pot smo začeli s trajektom proti Krku, s katerega smo opazovali številne otoke in otočke - najbolj seveda Goli. Izkrkali smo se v Baški in ko smo se vzpenjali po cesti, smo videli, kakšno razdejanje je nekaj dni prej naredilo hudo neurje. Po cesti se je vlivala voda iz počenega glavnega vodovoda, orkan pa je bil menda tak, da je metal v morje celo počitniške priklovice. Vožnja čez Krk nam je v ugodnem vremenu in vetru prav hitro minila. Pri Titovem mostu smo se ustavili zaradi zanimivega razgleda, potem pa

kar hitro nadaljevali proti Reki in naprej do Preluke, kjer smo se utaborili. Vedeli smo, da za naporno etapo naslednjega dne potrebujemo dober počitek.

Petek, 1. avgusta

Za začetek nas čaka okrog 20 kilometrov poti z dvigom od 0 do 953 metrov nadmorske višine, kolikor je visok cestni prelaz čez Učko. Po lepi in široki cesti smo prišli do vhoda v predor pod Učko in spoznali, da tam ni ceste na prelaz. Za kazen smo se morali vrniti nekaj kilometrov do pravega odcepa. Roko na srce, tudi kažipoti v teh krajih niso ravno zgovorni. Ko smo bili končno na pravi cesti, smo takoj začutili, kako klanec grize. Ponekod je tudi štirinajstodstoten. A kot vsake stvari na našem svetu, se je nazadnje tudi ta klanec končal in začel se je nori spust. Ovinki so dokaj zaprti spust pa strm, ponekod celo osemnajstodstoten, tako da smo morali ves čas zavirati. Priključili smo se cesti, ki pride iz predora in po klancu navzdol, pa še z vetrom v hrbet smo bili zelo hitro v Buzetu. Pot smo nadaljevali po dolini reke Mirne, mimo Buj, čez Šmarje in mimo Kopra privozili do Anka-

rana, kjer smo etapo zaključili. Tam se nam je pridružil Boris, voznik na lanski transverzali po Sloveniji, ki letos žal ni mogel z nami.

Sobota, 2. septembra

Čez ankaransko deteljico in črnokalski klanec smo v turobnem vremenu kolesarili proti domu. Del naše ekipe se je odrekel načrtovanemu ogledu Škocjanskih jam s pojasnilom: Če že moraš biti moker, potem je bolje, da si moker čim bližje doma. Ker smo imeli poleg uradnega spremljevalca Vinka zdaj tudi Borisa, smo ekipo lahko razdelili, toda na Vrhniki smo se spet združili in se prek Ligojne in Horjula vsi skupaj pripeljali do Ljubljane, kjer smo slovesno zaključili našo transverzalo.

Na koncu se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so omogočili izvedbo akcije, to je ŠRD Saturnus, IOZS Saturnus, DO Saturnus, tozdom Embalaža, Avto-oprema in Orodjama in vsem posameznikom, ki so pomagali pri uspešni izvedbi transverzale.

Boštjan Cvetko